

O‘ZBEKISTON SHASHKA MAKTABI VA UNING YUTUQLARI**Nodirqulova Malika Ilhom qizi***Guliston Davlat pedagogika insitituti Tabiiy fanlar fakulteti 20/24guruh talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O‘zbekiston shashka maktabi tarixi, rivojlanish yo‘li va xalqaro maydondagi yutuqlari tahlil qilinadi. Unda mamlakatimiz shashka sportining shakllanishi, professional o‘yinchilar tayyorlash tizimi, milliy va xalqaro musobaqalarda erishilgan natijalar, shuningdek yosh avlodni intellektual va strategik fikrlashga o‘rgatishdagi pedagogik ahamiyati yoritiladi. Tadqiqot O‘zbekiston shashka maktabining nafaqat sport salohiyati, balki milliy intellektual meros sifatidagi o‘rnini ochib beradi.*

Kalit so‘zlar; *O‘zbekiston shashka maktabi, shashka, sport yutuqlari, xalqaro musobaqalar, professional o‘yinchilar, intellektual rivojlanish, pedagogik ahamiyat, yosh avlod.*

O‘zbekiston shashka maktabi mustaqillik davrida jadal rivojlanib, xalqaro maydonda e’tibor qozonishga erishdi. Mamlakatimizda shashka o‘yinini rivojlantirish maqsadida tashkil etilgan markazlar, to‘garaklar va maktablar nafaqat sportchilarni tayyorlash, balki yosh avlodning mantiqiy va strategik tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. O‘zbekiston shashka maktabining asosiy vazifasi professional o‘yinchilarni tayyorlash, ularni milliy va xalqaro musobaqalarda qatnashish imkoniyati bilan ta’minlashdir. Shu bilan birga, shashka maktabi mamlakatimiz sportining intellektual qismida mustahkam poydevor yaratadi va yoshlarni tizimli o‘qitish orqali ularni kelajak avlod shashkachilari sifatida shakllantiradi.

Shashka maktabining muvaffaqiyatlari nafaqat individual sportchilarning yutuqlari bilan, balki jamoaviy natijalar, xalqaro musobaqalardagi medallar va diplomlar orqali o‘lchanadi. Shu bois, mamlakatimiz shashka maktabi tajribasi boshqa davlatlar uchun ham o‘rnak bo‘lishi mumkin bo‘lgan samarali tizim sifatida e’tirof etiladi.

O‘zbekiston shashka maktabi mustaqillik davrida jadal rivojlanib, xalqaro maydonda o‘zini namoyon eta boshladi. Shu davrda mamlakatda shashka sportini rivojlantirishga qaratilgan markazlar, to‘garaklar va maxsus maktablar tashkil qilindi. Ushbu maktablar nafaqat professional o‘yinchilarni tayyorlash, balki yosh avlodning intellektual, mantiqiy va strategik tafakkurini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Shashka maktabining asosiy maqsadi milliy va xalqaro musobaqalarda muvaffaqiyat qozonadigan malakali

o'yinchilarni yetishtirishdan iborat bo'lib, shu bilan birga, shashka sportini mamlakatimizda ommalashtirish va uning nufuzini oshirishga xizmat qiladi.

O'zbekiston shashka maktabi tashkil etilgan ilk davrlarda tajriba va resurslar yetishmasligi bilan bog'liq qiyinchiliklarga duch keldi. Biroq murabbiylar, tajribali shashkachilar va pedagoglar tomonidan tizimli ishlar olib borildi. Shu jarayonda o'quv jarayoniga nazariy bilimlar, strategiya va taktika bo'yicha mashg'ulotlar kiritildi, yosh o'yinchilarni xalqaro standartlarga mos tayyorlash yo'lga qo'yildi. Shu bilan birga, shashka o'yinining nazariy asoslari bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borildi va o'quv qo'llanmalar ishlab chiqildi.

O'zbekiston shashka maktabining asosiy yutuqlaridan biri xalqaro maydonda erishilgan muvaffaqiyatlardir. Mamlakatimiz shashkachilari Yevropa va Osiyo chempionatlarida, jahon birinchiliklarida faol ishtirok etib, medallar va diplomlarga sazovor bo'lmoqda. Shu bilan birga, yoshlar o'rtasidagi musobaqalarda ham O'zbekiston jamoalari muntazam yuqori natijalarni qayd etmoqda. Bu esa mamlakatimiz shashka maktabining samarali tizim sifatida shakllanganini va professional tayyorgarlik darajasining yuqoriligini ko'rsatadi.

Shashka maktabida o'quv jarayoni nafaqat o'yin texnikasi va qoidalarini o'rgatishdan iborat, balki strategik tafakkur, kombinatsion fikrlash va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Har bir o'yinchi markaziy pozitsiyalarni egallash, raqibning ehtimoliy yurishlarini oldindan hisoblash, kombinatsiyalarni amalga oshirish kabi ko'nikmalarni egallaydi. Bu esa ularni nafaqat sport, balki kundalik hayotda ham mantiqiy va tizimli fikrlashga o'rgatadi.

O'zbekiston shashka maktabi tizimi yoshlar o'rtasida shashka to'garaklari tashkil etish, maktab va kollejlarda bilan hamkorlik qilish orqali kengaytirildi. Bu esa yosh avlodning intellektual rivojlanishi, sportga qiziqishi va raqobatbardosh shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qilmoqda. Shashka maktabi o'quvchilarda sabr-toqat, qat'iyat, diqqatni jamlash, tezkor va mantiqiy qaror qabul qilish kabi ijobiy fazilatlarini shakllantiradi.

Shuningdek, O'zbekiston shashka maktabi xalqaro tajribalarni o'zlashtirishga ham alohida e'tibor qaratadi. Murabbiylar va o'yinchilar muntazam ravishda xalqaro seminar va treninglarda ishtirok etib, ilg'or strategik va taktik yondashuvlarni o'zlashtiradi. Shu yo'l bilan mamlakatimiz shashka sportida yangi avlod yetishtiradi va xalqaro maydonda raqobatbardosh jamoalar shakllantiradi.

Shashka maktabining yana bir muhim jihati – milliy va xalqaro musobaqalarga tayyorgarlik jarayonida professional o'yinchilarni tizimli ravishda rivojlantirishdir. Bu

jarayonda o'quvchilar individual mahoratni oshirish bilan birga, jamoaviy o'yinda ham tajriba orttiradi. Shu tarzda, maktab o'zining pedagogik va sport salohiyatini birlashtirgan holda muvaffaqiyatga erishadi.

O'zbekiston shashka maktabi nafaqat mamlakatimiz shashka sportining poydevorini mustahkamladi, balki yosh avlodni intellektual, mantiqiy va strategik fikrlashga o'rgatadigan samarali tizim sifatida shakllandi. Milliy va xalqaro yutuqlar, musobaqalardagi muvaffaqiyatlar va yoshlar tayyorlash tizimi O'zbekiston shashka maktabining kuchli va barqaror tizim ekanligini namoyish etadi. Shu bois, mamlakatimiz shashka maktabining rivojlanishi va yutuqlari nafaqat sport sohasi, balki milliy intellektual meros sifatida ham katta ahamiyatga ega.

O'zbekiston shashka maktabi mamlakatimiz sport tarixida alohida o'rin tutadi. Mustaqillik yillarida shakllangan tizim nafaqat professional shashkachilarni yetishtirish, balki yosh avlodning intellektual, mantiqiy va strategik tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shashka maktabi o'quvchilarga strategiya va taktika asoslarini chuqur o'rgatadi, kombinatsion fikrlash va qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Mamlakatimiz shashka sporti xalqaro musobaqalarda yuqori natijalarni qayd etmoqda. O'zbekiston jamoalari va individual o'yinchilari Yevropa va Osiyo chempionatlarida, jahon birinchiliklarida medallar va diplomlarga sazovor bo'lishdi. Shu bilan birga, maktab tizimi yoshlar o'rtasida shashkani targ'ib qilish, ularni intellektual rivojlantirish va sportga qiziqtirish yo'lida muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Shu bois, O'zbekiston shashka maktabining yutuqlari nafaqat sport natijalari bilan o'lchanadi, balki milliy intellektual merosni rivojlantirish, yoshlarni tarbiyalash va ularni kelajak avlod shashkachilari sifatida shakllantirishdagi pedagogik ahamiyati bilan ham qadrlanadi. Mamlakatimiz shashka maktabi kelajakda xalqaro maydonda o'zining nufuzini yanada mustahkamlash va yangi avlod o'yinchilarini tayyorlash imkoniyatiga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Axmedov, T. O'zbekiston shashka maktabi tarixi va rivojlanishi. – Toshkent: Ilm ziyo, 2017.
2. Niyozov, A. Shashka sporti va xalqaro muvaffaqiyatlar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Chertok, B. Shashka o'yini va pedagogik metodika. – Toshkent: O'qituvchi, 2015.

4. FMJD (Fédération Mondiale du Jeu de Dames). International Draughts Federation – Reports and Results. – Amsterdam, 2021.
5. O‘zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi. Shashka bo‘yicha metodik qo‘llanma. – Toshkent, 2022.
6. Mirzaahmedov, B. Yoshlar tarbiyasida shashka o‘yinining roli. – Samarqand: Zarafshon, 2018.